mišiniu. Akmenys iki 40x35x23 cm dydžio. Šios struktūros aplinkoje rasti radiniai (stiklo, puodo fragmentai) datuojami XX a.

Tyrimų metu fiksuoti XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai. Šurfe 4, apie 85 cm gylyje fiksuotas XIX–XX a. tarpusavyje nesurištų jokia rišamąja medžiaga akmenų struktūros (pamato?) fragmentas. Šurfe 20, apie 40 cm gylyje atidengtas XIX–XX a. pradžios (?) pamato fragmentas. Šurfuose 10 ir 12 aptikta pavienių radinių, datuojamų XVIII (?)–XIX a. Šurfe 18, maišytame juosvos žemės sluoksnyje rasta keliolika buitinės keramikos bei koklių fragmentų, galimai datuojamų XVII a. Įžemis – rusvos, gelsvos spalvos smėlis, tirtuose šurfuose glūdintis nevienodame apie 0,5–2,2 m gylyje.

The Investigation on D. Poškos and Šilalės Streets

In 2018, an evaluation was conducted at the site of a new electric cable route on D. Poškos and Šilalės Streets in the town of Kvėdarna (Šilalė District). 19 1 x 1 m test pits and one 1 x 0.6 m test pit (a total of 19.6 m^2) were excavated down to sterile soil. 19th–20th-century cultural layers were recorded during the investigation. A fragment of a mortarless stone structure (a foundation?) dating to the 19th–20th centuries was recorded at a depth of about 85 cm in Test Pit 4. A fragment of a 19th – early 20th-century (?) foundation was unearthed at a depth of about 40 cm in Test Pit 20. Isolated finds dating to the 18th (?) – 19th centuries were discovered in Test Pits 10 and 12. Over ten sherds of household pottery and stove tile fragments (Fig. 1) possibly dating to the 17th century were found in a mixed blackish layer in Test Pit 18. The sterile soil was brown, yellowish sand recorded unevenly at a depth of about 0.5–2.2 m in the excavated test pits.

MERKINĖ

Algirdas Kalinauskas,
Ignas Sadauskas

Seinų gatvė 13

2018 m. rugpjūčio mėnesį atlikti žvalgomieji tyrimai sklype Seinų g. 13, Merkinėje (Varėnos r.), šalia numatomų rekonstruoti ūkinių pastatų. Tirta vieta patenka į Merkinės senojo miesto vietos (UK 3680) ir Merkinės miestelio istorinės dalies (UK 17097) teritoriją.

Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Jogaila 1387 m. suteikė Merkinei miesto teises ir įkūrė pirmąją Merkinės bažnyčią. Gyvenvietė pradėjo plėstis po Žalgirio mūšio: susiformavo turgaus aikštė, veikė smuklės, užvažiuojamieji namai, kūrėsi amatininkai. Jau XV a. II pusėje Merkinė buvo svarbus amatų, prekybos ir jos kontrolės centras, o XVI a. vidurys – XVII a. I pusė buvo miesto klestėjimo laikotarpis. LDK ir Lenkijos karalius Žygimantas Augustas 1556 m. miestui dar kartą suteikė Magdeburgo teises. Merkinė 1569 m. jau turėjo herbą, taip pat turgaus ir trijų prekymečių privilegiją. 1648 m. Merkinėje mirė ATR valdovas Vladislovas Vaza. Mieste 1676 m. įsikūrę jėzuitai įsteigė savo vienuolyną. Per 1700–1721 m. Šiaurės karą Merkinė labai nukentėjo nuo Rusijos bei Švedijos kariuomenių ir prarado buvusią savo reikšmę. Per 1794 m. sukilimą Rusijos imperijos kariuomenė sudegino miestą. 1885 m. nugriautos XVI–XVII a. rotušės vietoje 1888 m. pastatyta iki dabar stovinti stačiatikių cerkvė. Tarpukariu miestas neišgyveno ekonominio ir kultūrinio pakilimo. Tuo metu Merkinėje buvo 3 sinagogos, žydų liaudies knygynas, 145 parduotuvės, plytinė, saldainių fabrikas, siuvėjų, batsiuvių, šaltkalvių dirbtuvės, keli malūnai.

1 pav. Stratigrafijos vaizdas šurfe 2 iš P. I. Sadausko nuotr.

Fig. 1. The stratigraphy in Test Pit 2, as seen from the S.

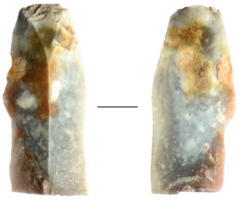

2 pav. Šurfe 2 rasta titnago skeltė. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 2. The flint blade found in Test Pit 2.

0 2 cm

II Pasaulinio karo pradžioje miestą subombardavo vokiečiai.

Aplinkinė minimo sklypo teritorija daug kartų tyrinėta archeologų. Vertingiausios naujos informacijos suteikė 2012, 2015 ir 2016 m. tyrimai. 2012 m. sklype Bakšio g. 10 ištirta 15 šurfų (45,4 m² plotas), fiksuotas 0,3–1,6 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Šurfe 6 atidengti XVII a. I pusės mūrinio rūsio fragmentai. Žvalgymų metu (71 m² bendras plotas) atidengti XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios pamato fragmentai (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 420–422). Per 2015 m. tyrimus sklype Seinų g. 5 ištirtas 1 šurfas (4 m² plotas), žvalgytas 3 m² plotas. Fiksuotas iki 1 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Žvalgymų metu atidengti ne ankstyvesnio nei XVIII a. grindinio ir akmeninių pamatų fragmentai (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 288–290). 2016 m. tyrimų metu sklype Bakšio g. 10 žvalgytas 10 m² plotas ir ištirti 3 šurfai (8 m² plotas), fiksuotas 0,6–2 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Šurfe 1 apatiniame sluoksnyje aptikta titnaginių dirbinių gamybos atliekų (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 316–317).

2018 m. atliekant žvalgomuosius archeologinius tyrimus ištirti 3 šurfai (iš viso 3 m² plotas), užfiksuotas 0,35–1,4 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio chronologija apima akmens amžių ir XVII–XX a. ***Šurfe 1*** po viršutiniais vėlyvais sluoksniais tirtas iki 55 cm storio vietomis apardytas juodos ir pilkos žemės tarpsluoksnių horizontas su XVII–XVIII a. laikotarpio radiniais. Geltono smėlio įžemis pasiektas 0,8–1,05 m gylyje. ***Šurfo 2*** Š dalyje po viršutiniais vėlyvais sluoksniais tirtas iki 40 cm storio XVII–XVIII a. datuojamas juodos ir pilkos žemės tarpsluoksnių horizontas su radiniais. Giliau tirtas plonas iki 5 cm storio juodos žemės sluoksnis – buvęs pirminis vietovės paviršius, galimai susiformavęs akmens amžiuje, kuriame aptikta titnago skeltė. Šurfo P dalyje iki pat įžemio fiksuotas XX a. pabaigos perkasimas. Geltono smėlio įžemis pasiektas 1–1,4 m gylyje (1 pav.). ***Šurfe 3*** kultūrinio sluoksnio horizontai suardyti vėlesnės ūkinės veiklos metu. Archeologinio sluoksnio ir radinių nerasta. Geltono smėlio įžemis pasiektas 0,35–1,2 m gylyje.

Atliekant tyrimus surasta ir inventorinta 10 radinių – XVII–XVIII a. buitinės keramikos šukės ir titnago skeltė (2 pav.). Radiniai perduoti AKM.

Seinų St. 13

In 2018, three test pits (a total of 3 m^2) were excavated beside an outbuilding foreseen for reconstruction on the plot at Seinų St. 13. A 0.35–1.4 m thick cultural layer dating to the Stone Age and 17th–20th centuries was recorded (Fig. 1). It was determined that the lower horizons of the cultural layer in Test Pits 1–2 formed during the 17th–18th centuries. The lower dark earth layer excavated in Test Pit 2 could have formed during the Stone Age. A small number of finds were collected: sherds of 17th–18th-century household pottery and a flint blade (Fig. 2).

Simona Širvydaitė-Šliupienė,
Vida Kliaugaitė

Kauno, Maksimonių ir Nemunaičio gatvės

2017 m., dar vykstant nuotekų tinklų projektavimo darbams, Nemunaičio, Maksimonių, Kauno, Taurakalnio, Jazminų ir Smilties gatvių atkarpose, kurios patenka į saugomą Merkinės senojo miesto vietos ir Merkinės miestelio istorinės dalies teritoriją, atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai (ištirta 19 šurfų). Tyrimų metu nustatyta, kad vertingas kultūrinis sluoksnis yra išlikęs Kauno, Maksimonių ir Nemunaičio gatvėse (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 710). Šiose gatvėse naujai įrengiamų nuotekų surinkimo šulinių vietose 2018 m. spalio–gruodžio mėnesiais atlikti detalieji tyrimai (1 pav.). Iš viso ištirti 44 1–9 m^2 dydžio šurfai, bendras tyrimų plotas 101,5 m^2.

Kauno gatvėje ištirti šurfai 20–36 (šeši 2x2 m dydžio) naujai įrengiamų nuotekų surinkimo šulinių vietose gatvės važiuojamoje dalyje, vienuolika 1–2,5 m^2 dydžio šurfų išvadų į vartotojų sklypus šulinėlių vietose. Šurfuose 20–21, 25, 30–31 aptikti žemės judinimo darbų metu suardyti arba ne anksčiau kaip XIX–XX a. suformuoti sluoksniai. Kituose šurfuose tirtas 0,7–2,8 m storio XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis.

1 pav. 2018 m. tyrimų situacijos planas: 1 – Merkinės senojo meisto vieta; 2 – 2018 m. tirti šurfai. V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2018 investigation: 1 – the site in Merkinė Old Town; 2 – 2018 test pits.

